

Mieczysław Teodor Hess (1931-1993)

Urodził się 10 lipca 1931 roku w Tychach. Do gimnazjum i liceum uczęszczał w Pszczynie, gdzie w czerwcu 1949 roku zdał maturę. W 1950 roku rozpoczął studia geograficzne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, które ukończył w 1955 roku, uzyskując tytuł magistra geografii ze specjalnością w zakresie geografii fizycznej. Jeszcze na studiach, w 1953 roku podjął pracę w charakterze asystenta w Katedrze Agrometeorologii na Wydziale Rolnym Uniwersytetu Jagiellońskiego, który później wszedł w strukturę Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Rolniczy).

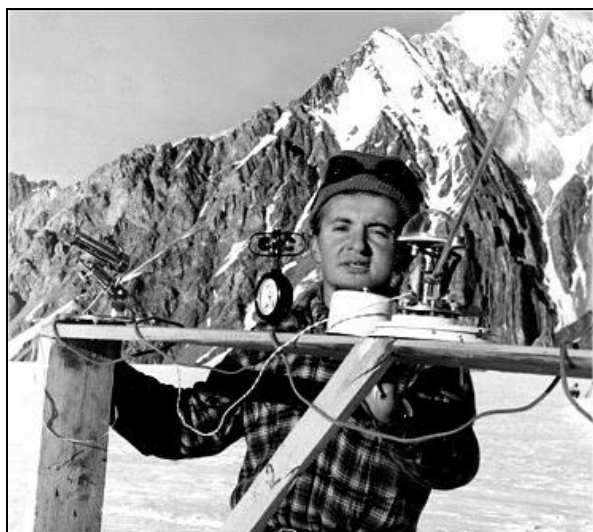
Od początku studiów zainteresowania badawcze Mieczysława Hessa koncentrowały się wokół geografii fizycznej, zwłaszcza klimatologii. Zostały one w sposób szczególny rozwinięte podczas studiów aspiranckich z meteorologii i klimatologii na Uniwersytecie w Leningradzie (St. Petersburgu) w latach 1955-1959. Pozwoliły na poznanie nowego podejścia do geografii fizycznej i klimatologii pod okiem tak znanych profesorów jak: Oleg A. Drozdow i Stanisław W. Kalesnik. Dzięki wyróżniającym się postępom badawczym w zakresie meteorologii i klimatologii M. Hess został członkiem wyprawy klimatologicznej na lodowiec Fedczenki w Pamirze w 1957 roku. Pobyt ten pozwolił mu na prowadzenie specjalistycznych badań i pomiarów meteorologicznych, wywarł też potężne piętno na dalszą karierę naukową. W latach 1956 i 1958 uczestniczył w wyprawach na Wyżynę Wałdajską i odbył staże naukowe w Głównym Obserwatorium Geofizycznym w Leningradzie (1957 r.) oraz w Instytucie Matematyki i Mechaniki Uzbeckiej Akademii Nauk w Taszkencie (1958). Studia aspiranckie ukończył w maju 1959 roku obroną pracy doktorskiej pt. *Wpływ pokrywy śnieżnej i lodowej na bilans promieniowania i mikroklimat gór*. Przedstawił w niej między innymi nową klasyfikację klimatów górskich ze szczególnym uwzględnieniem klimatu peryglacjalnego, która znalazła uznanie wśród klimatologów. W czerwcu 1959 r. otrzymał stanowisko adiunkta w Zakładzie Klimatologii Instytutu Geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego, który po śmierci prof. Władysława Milaty w 1954 r. pozbawiony był kierownictwa. Podjęcie pracy zawodowej przez Mieczysława Hessa na tym stanowisku rozpoczęło nowy okres reaktywacji Zakładu.

Energia i zapał, a przede wszystkim ugruntowana wiedza meteorologiczno-klimatologiczna M. Hessa, pozwoliły na szeroki rozwój badań klimatologicznych, zwłaszcza dotyczących gór i wyżyn. Zainicjował prowadzenie badań nad zróżnicowaniem warunków klimatologicznych, zwłaszcza piętrowości warunków klimatycznych, a także środowiskowych polskich Karpat. W uznaniu osiągnięć naukowych oraz zdolności organizatorskich ówczesny dyrektor Instytutu Geografii prof. Mieczysław Klimaszewski powierzył Mieczysławowi Hessowi w 1966 roku kierownictwo Zakładu Klimatologii. Młody uczoney wytyczał nowe kierunki badań naukowych w Zakładzie, które objęły: klimatologię górską, aktywność, klimat miasta, konstrukcję map w różnych skalach przestrzennych. Działalność Zakładu zaczęła być widoczna, tak w Polsce, jak i w Europie. M. Hess nawiązał liczne kontakty z ważnymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi (w Szwajcarii – z Centralnym Instytutem Meteorologicznym i Instytutem Geografii Uniwersytetu w Zurychu (1962), Niemczech – w Jenie i Halle (1965), w ówczesnym Związku Radzieckim – na Uniwersytecie w Kijowie (1966)). Dzięki licznym wyjazdom zagranicznym poznał wielu znanych klimatologów oraz ówczesne kierunki badawcze w klimatologii. W 1964 r. ukazała się drukiem, jego rozprawa habilitacyjna pt. *Piętra klimatyczne w polskich Karpatach Zachodnich*. Praca ta, stanowiąca niewątpliwie znaczące osiągnięcie naukowe, była podstawą nadania mu stopnia doktora habilitowanego (na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ). Rozprawa ta, określana też często mianem „kamienia milowego klimatologii górskiej w Polsce”, przedstawiła klimat obszarów górskich z zupełnie

nowej perspektywy i była znakomitym odniesieniem dla ogromnej liczby wielu późniejszych prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych, nie tylko z dziedziny klimatologii. Na jej założeniach – ilościowych związków różnych czynników geograficznych, w tym zwłaszcza wysokości nad poziomem morza, z innymi elementami klimatu, a także środowiska geograficznego – powstało wiele publikacji naukowych, również w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym. Rozprawa została nagrodzona prestiżową Nagrodą Sekretarza Naukowego PAN im. E. Romera.

W grudniu 1965 roku Mieczysław Hess otrzymał stanowisko docenta w IG UJ, natomiast od stycznia 1966 roku pełnił formalnie kierownictwo Zakładu Klimatologii. W 1971 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk geograficznych, a w 1979 roku tytuł profesora zwyczajnego. Po otrzymaniu stopnia doktora hab. działalność naukowa M. Hessa była dalej szeroko rozwijana. Dotyczy to zwłaszcza jego badań poza granicami kraju. Należy tu przede wszystkim wspomnieć o długich pobytach w Mongolii (w ramach polsko-mongolskiej wyprawy naukowej – wiosna i lato 1976 roku), Niemczech i Stanach Zjednoczonych. Łącznie odbył kilkadziesiąt podróży i staży zagranicznych, co w tamtym okresie miało zupełnie inny wymiar niż obecnie.

Wszyscy uczniowie prof. M. Hessa stwierdzają, że był wymagającym, ale niezwykle inspirującym nauczycielem akademickim. Wśród studentów i młodszych pracowników nauki uchodził za barwną, nietuzinkową postać, która swoją wiedzą, doświadczeniem i wyczuciem naukowym pozwalała na bardzo realistyczne spojrzenie na różne zagadnienia, nie tylko badawcze, ale i życiowe. Był gorącym zwolennikiem prowadzenia badań terenowych oraz stosowania nowoczesnych metod pomiarowo-obszaryjnych i obliczeniowych. Nic więc dziwnego, że klimatologię jako specjalizację wybierała duża liczba studentów. Część z nich, już jako absolwenci, rozwijała podjęte wcześniej zagadnienia badawcze, podejmując pracę zawodową w różnych instytucjach naukowo-badawczych. Niektórzy są cenionymi i znanymi klimatologami.

Profesor Mieczysław Hess w czasie badań terenowych
(<http://www.klimat.geo.uj.edu.pl/strony/historia/hess/hess.htm>)

Dorobek naukowy prof. Mieczysława Hessa liczy 111 pozycji, przy czym 46 ukazało się w językach obcych. Niektóre publikacje znalazły się w znanych i prestiżowych czasopiśmie, takich jak: *Arbeiten aus der Zentralanstalt für Meteorologie und Geodynamik*, *GeoJournal*, *La Meteorologie*, *Pettermanns Geographische Mitteilungen*, *Zeitschrift für Meteorologie*. Wśród publikacji 35 stanowią monografie, rozprawy lub studia, a 68 to artykuły, przyczynki i komunikaty naukowe. Wyniki Jego prac były cytowane w podstawowych podręcznikach klimatologii, między innymi przez Joachima Blüthgena i Wolfganga Weischeta w *Allgemeine Klimageographie* (1980) oraz Rogera Barry'ego w *Mountain weather and Climate* (1981, 1992). Można śmiało powiedzieć, że był On twórcą krakowskiej szkoły klimatologicznej.

Podstawowymi kierunkami badań, które Mieczysław Hess rozwijał w czasie swojej działalności naukowej były: klimatologia górską, a w tym metody wydzielenia, oceny i charakterystyki pięter klimatycznych w górach strefy umiarkowanej, metody konstruowania szczegółowych map klimatycznych i klimatyczno-bonitacyjnych, stosunki radiacyjne w Karpatach, klimatologia miast, agroklimatologia, zmiany klimatyczne (patrz spis publikacji poniżej).

Rozprawa habilitacyjna *Piętra klimatyczne w polskich Karpatach Zachodnich* nadała nowy kierunek metodom w zakresie klimatologii regionalnej obszarów górskich. Istotne miejsce w tych badaniach regionalnych zajmowały

prace dotyczące aktualnego zlodowacenia obszarów górskich. Dotyczyły one przede wszystkim opracowania ilościowych charakterystyk wpływu lodowców górskich na klimat obszarów zlodowaconych i niezlodowaconych. Badania piętrowości stosunków klimatycznych w Karpatach umożliwiły odtwarzanie warunków klimatycznych Karpat w późnym plejstocenie i holocenie na podstawie danych paleobotanicznych, pozwalających określić zasięgi podstawowych zbiorowisk roślinnych i ich aktualnego związku z charakterystykami klimatycznymi.

Koncepcja ilościowej charakterystyki stosunków klimatycznych różnych terenów, opracowana przez prof. Hessa, otworzyła nowe możliwości dla realizacji opracowań z zakresu klimatologii regionalnej tak w skali przeglądowej, jak i szczegółowej. Szczegółowe mapy klimatologiczne, sporządzone na podstawie metody Mieczysława Hessa, dawały nie punktowy czy izarytmiczny, ale pełny, przestrzenny obraz stosunków klimatycznych danego regionu i ich zróżnicowania związanego z ukształtowaniem terenu i innymi elementami środowiska geograficznego. Ilustracją tego zróżnicowania klimatu – najczęściej w mezo- i topokali – stały się mapy, których zasady były opracowywane przez cały zespół pracowników Zakładu pod kierunkiem Profesora. Konstruowanie map bazowało na danych zebranych w czasie pomiarów ekspedycyjnych w tzw. terenach modelowych, reprezentujących podstawowe typy rzeźby w Polsce Południowej. Profesor prowadził badania mezo- i topoklimatyczne w Tatrach i na Podhalu. Wysiłek całego zespołu był skoncentrowany na wypracowaniu przewodnich kryteriów typologii stosunków klimatycznych w terenach o urozmaiconej rzeźbie. Często mapy typologiczne były uzupełniane bonitacją klimatu, sporządzoną ze względu na potrzeby określonych użytkowników. Dotyczyły one również warunków "klimatu naturalnego" aglomeracji krakowskiej, stref jej ochrony biofizycznej oraz całych jednostek administracyjnych, jak powiaty i województwa.

Przedwczesna śmierć prof. Mieczysława Hessa nie pozwoliła na dokończenie licznych rozpoczętych i zaplanowanych prac. Warto w tym miejscu wspomnieć, że cechowała go niezwykle aktywność naukowa i stałe dążenie do ulepszania warsztatu naukowego. To między innymi dzięki jego poparciu w Instytucie Geografii UJ pojawiły się możliwości wykorzystania tzw. elektronicznej techniki obliczeniowej, czyli użycia ówczesnych komputerów w pracach naukowo-badawczych. Nieprzeciętna aktywność znalazła też wyraz w trudnej do zliczenia liczbie jego wystąpień na konferencjach krajowych i zagranicznych oraz wykładach i seminariach. Były one możliwe dzięki podróżom, które odbywał jako profesor wizytujący w zagranicznych ośrodkach naukowych. Aktywnie też uczestniczył w pracach zarządów wielu towarzystw naukowych, komitetów i komisji PAN (Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, Zakład Gospodarki Górskiej PAN) oraz rad naukowych Instytutów PAN i resortowych. Miał znaczące osiągnięcia dydaktyczne. Już w latach 60. XX w. zachęcił liczne grono studentów Koła Naukowego Geografów UJ do prowadzenia pomiarów meteorologicznych w różnych porach roku, w trudnych warunkach górskich. Osobiście kierował tworzeniem Stacji Naukowej Zakładu Klimatologii IG UJ w Gaiuku Brzezowej na Pogórzu Wielickim. Prace terenowe prowadzone pod jego kierunkiem stały na wysokim poziomie merytorycznym, a dla ich uczestników były szkołą odpowiedzialności i sumienności w wykonywaniu zadań. Z grona studentów wyrosli zaimprowizowani badacze klimatu gór w Polsce i poza jej granicami. Wielu z nich uzyskało stopnie doktora oraz doktora habilitowanego. Ogółem był promotorem 143 prac magisterskich, dziewięciu prac doktorskich i patronował sześciu przewodnikom habilitacyjnym.

Niewątpliwie wpisał się na listę wybitnych polskich klimatologów. Znany był również poza granicami kraju, gdzie cieszył się uznaniem, tak wśród klimatologów, jak i całej rzeszy geografów. W sumie odwiedził wiele ośrodków naukowo-dydaktycznych w kilkudziesięciu krajach na kilku kontynentach. Był członkiem licznych zagranicznych i międzynarodowych towarzystw naukowych, z których należy wymienić: National Geographic Society, International Mountain Society z siedzibą w Boulder (Colorado), International Geographical Union – Commission on Mountain Geoecology z siedzibą w Bernie. Prof. Mieczysław Hess był niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie klimatologii górskiej oraz obszarów wyżynnych. Jego niezwykle aktywność zawodowa połączona z pasją badawczą pozwoliły na realizację wielu przedsięwzięć. Dwukrotnie był przewodniczącym Komitetu organizacyjnego Międzynarodowej Konferencji Meteorologii Karpackiej (w 1969 i 1981 roku). Wiele jego pomysłów i inicjatyw miało znaczący wymiar praktyczny. W ostatnim okresie życia pomimo ciężkiej i długotrwałej choroby próbował ciągle tworzyć i marzył o kolejnych dziełach. Był wybitną osobowością, tak w wymiarze naukowym, jak i ludzkim. Niezależnie od wyników pracy naukowej i dydaktycznej miał również znaczące osiągnięcia w pracy organizacyjnej. Powierzono mu pełnienie wielu odpowiedzialnych funkcji w Uniwersytecie W latach 1972-1981 był najpierw zastępcą dyrektora, a później dyrektorem Instytutu Geografii, w latach 1969-1972 prodziekanem, a w latach 1972-1975 dziekanem WBiNoZ UJ. Od września 1975 r. pełnił funkcję prorektora ds. młodzieży i pierwszego zastępcy rektora, a od października 1977 do sierpnia 1981 rektora UJ. Będąc rektorem był też przewodniczącym Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa, a także członkiem Kolegium ówczesnego Ministerstwa Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Profesor Mieczysław Hess za swe zasługi był wielokrotnie odznaczany i wyróżniany, w tym najcenniejszymi odznaczeniami, to jest Krzyżem Komandorskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Dnia 17 maja 1993 roku zakończył swe bardzo bogate w wydarzenia i działania życie. Spoczął na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie (kwatery LXXVIII).

Publikacje Mieczysława Hessa:

1. O strefach ablacyjnych lodowca Fedczenki. *Czasopismo Geograficzne*, t. 29, z. 2, s. 231-242, 1958.
2. Przez lody Pamiru. *Poznaj Świat*, nr 1, s. 22-28, 1958.
3. Mikroklimat górnej i równinnej miejscowości w związku z rozkładem śnieżnego pokroju (autoreferat dysertacji kandydackiej), wyd. Uniwersytetu Leningradzkiego. Leningrad, 1959.
4. O niektórych osobliwościach temperaturnego reżimu rejonu lodowca Fedczenko. „*Wiadomości LGU*” nr 18, seria geol. i geogr., wyp. 3, Leningrad, 1959.
5. O niektórych osobliwościach radiacyjnego bilansu na lodowcu Fedczenko (po pracach 1957 roku). „*Mezhdunarodnyj geofizycznyj God*”, wyd. Uniwersytetu Leningradzkiego. Leningrad, 1960.
6. An attempt of detailed classification of cold climates in glaciated mountains (on the example of Pamir). *Abstracts of Paper VI-th Congress INQUA Poland*, s. 105, 1961.
7. Wpływ pokrywy śnieżnej i lodowej na bilans promieniowania i mikroklimat gór. *Zeszyty Naukowe UJ nr 47, Prace Geograficzne*, z. 5, s. 1-155, 1962.
8. Problems of the Perinival Climate in the Tatra Mountains. *Bulletin de L'Academie Polonaise des Sciences, Série des Sciences Géologiques et Géographiques*, Vol. XI, No 4, Warszawa 1963.
9. Vertical climatic zones in the Western Carpathians. [w:] *Abstracts of Papers. 20-th International Geographical Congress, London*, s. 64, 1964.
10. Um eine ausführliche Klassifikation der kalten Klimaten in vergletscherten Gebirgen. *Report of the VIth International Congress on Quaternary Warsaw 1961, Vo. II: Paleoclimatological Section*. Łódź 1964.
11. Częstość występowania różnych wartości średnich temperatur dobowych powietrza w poszczególnych piętrach klimatycznych polskich Karpat Zachodnich. *Przegląd Geofizyczny*, r. 10, z. 1, s. 257-270, 1965.
12. Klimat regionu krakowskiego. [w:] *Rozwój ekonomiczny regionu krakowskiego w XX-leciu Polski Ludowej*. PAN, Oddział Kraków, *Prace Komisji Nauk Ekonomicznych*, nr 7, s. 146-153, 1965.
13. Szata roślinna regionu krakowskiego. [w:] *Rozwój ekonomiczny regionu krakowskiego w XX-leciu Polski Ludowej*. PAN, Oddział Kraków, *Prace Komisji Nauk Ekonomicznych*, nr 7, s. 162-170, 1965.
14. Meteorological basic data for the reconstruction of paleoclimatic conditions of Southern Poland. *Bulletin de L'Academie Polonaise des Sciences, Série des Sciences Géologiques et Géographiques*, vol. 13, nr 4, s. 313-319, 1965.
15. Piętra klimatyczne w polskich Karpatach Zachodnich. *Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne*, z. 11, s. 237-255, 1965.
16. Prof. dr Stanisław Kalesnik z Leningradu doktorem honoris causa UJ. *Przegląd Geograficzny*, t. 37, z. 1, s. 241-243, 1965.
17. Niektóre problemy środowiska geograficznego regionu krakowskiego. *Folia Oeconomica Cracoviensia*, vol. 4, s. 93-102, Dyskusja - s. 103-127, 1966.
18. O mezoklimacie wypukłych i wklęsłych form terenowych w Polsce Południowej. *Przegląd Geofizyczny*, t. 11 (19), z. 1, s. 23-35, 1966.
19. O wertykalnych klimacjonalnych pasach w polskich Karpatach. [w:] *II Konferencja po meteorologii Karpat*. Belgrad, 27-30 maj 1965, s. 137-170, 1966.
20. O wpływie ekspozycji terenu na klimat w Polsce Południowej. *Przegląd Geofizyczny*, r. 11, z. 3, s. 153-170, 1966.
21. Środowisko geograficzne regionu krakowskiego. *Sprawozdania z Czynności i Prac PAN Oddział w Krakowie*, styczeń-czerwiec, s. 66-67, 1966 (wspólnie z Mieczysławem Klimaszewskim i Zofią Ziemońską).
22. Znaczenie średniej temperatury roku dla poznawania warunków klimatycznych. *Przegląd Geograficzny*, t. 38, z. 1, s. 17-40, 1966.
23. Klimat terytorium miasta Krakowa. *Folia Geographica. Series Geographica-Physica*, vol. 1, s. 35-97, 1967.

24. Methode der Unterscheidung und Charakteristik der klimatischen Höhenstufen am Beispiel der Ostalpen, Sudeten und Westkarpaten, Veröffentlichungen der Schweiz Meteorol. Zentralanstalt, 4, Zurich, s. 312-320, 1967
25. O stosunkach termicznych Krakowa (1780-1963). Przegląd Geofizyczny, r. 12, z. 3-4, s. 311-330, 1967.
26. Versuch der Unterscheidung und Charakteristik der klimatischen Höhenstufen am Beispiel der polnischen Westkarpaten. Petermanns geogr. Mitt., r. 111, z. 1, s. 1-12, 1967.
27. Wpływ lodowców górskich na klimat na przykładzie lodowca Fedczunki w Pamirze. Przegląd Geograficzny, t. 39, z. 4, s. 743-774, 1967.
28. Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. [w:] Geografia Powszechna, t. 4, Warszawa, s. 9-104, 1967 (wspólnie z Bogumiłem Rychłowskim).
29. A method of distinguishing and specifying vertical climatic zones in temperate zone mountains (with the Western Carpathians and the Eastern Alps as examples). Geographia Polonica, nr 14, s. 133-140, 1968.
30. A new method of determining climatic conditions in mountain regions (with the Western Carpathians as example). Geographia Polonica, nr 13, s. 57-77, 1968.
31. Klimat terytorium miasta Krakowa. [w:] Środowisko geograficzne terytorium miasta Krakowa. Folia Geographica. Series Geographica-Physica, vol.I, s. 35-97, 1968.
32. Method of distinguishing vertical climatic zones. [w:] Abstracts of Papers. 21th Int. Geogr. Congress India 1968. Calcuta, s. 64-65, 1968.
33. Metoda określania ilościowego zróżnicowania mezoklimatycznego w terenach górskich. Zeszyty Naukowe UJ, nr 179, Prace Geograficzne, z. 18, s. 7-26, 1968.
34. Piętra klimatyczne w Alpach Wschodnich, Karpatach Zachodnich i w Sudetach. Przegląd Geograficzny, t. 40, z. 2, s. 467-472, 1968.
35. Próba rekonstrukcji klimatu w holocenie na terenie Polski Południowej. Folia Quaternaria, nr 29, s. 21-39, 1968.
36. IV Międzynarodowa Konferencja Meteorologii Karpackiej (Kraków, 16-20.IX.1969). Przegląd Geofizyczny, r. 15, z. 1 s. 100-103, 1970 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową).
37. Główne problemy klimatologiczne Karpat. Zeszyty Naukowe UJ, nr 218, Prace Geograficzne, z. 25, s. 7-47, 1969.
38. Klimat podregionu miasta Krakowa. Folia Geographica. Series Geographica-Physica, vol. 3, s. 5-69, 1969.
39. Metoda określania wpływu ekspozycji i form terenowych na klimat gór. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 8, s. 91-94, 1969.
40. Niektóre zagadnienia klimatologiczne Polski południowej. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych PAN Kraków, t. 12, z. 2, s. 535-537, 1969.
41. Zróżnicowanie stosunków mikroklimatycznych w profilu pionowym Karpat. Folia Geographica. Series Geographica-Physica, vol. 4, s. 43-61, 1970.
42. Piętra klimatyczne w Karpatach Północnych i Południowych i ich charakterystyka termiczna. Folia Geographica. Series Geographica-Physica, t. 5, s. 15-23, 1971.
43. Principes de définition des étages climatiques sur l'exemple des Carpates Occidentales. [w:] L'aménagement de la montagne. Compte-rendu du IIIe Colloque franco-polonais de géographie, mai 1969 Warszawa, s. 11-39, 1971.
44. Studien über die quantitative Differenzierung der Makro-, Meso-, und Mikroklimatischen Verhältnisse der Gebirge – als Grundlage zur Konstruierung detaillierten Klimakarten. Zeszyty Naukowe UJ, nr 244, Prace Geograficzne, z. 26, s. 265-277, 1971.
45. A method of determining the influence of mountain glaciers on the climate. [w:] International Geography, t. 1, Montreal, s. 233-236, 1972.

46. Die klimatischen Höhenstufen der Westkarpaten. [w:] *Geoecology of the High-Mountain Regions of Eurasia*. (Ed.) Carl Troll, International Geographical Union. Commission on High-Altitude Geoecology, Steiner, s. 138-140, 1972.
47. Über die Grundlagen der detaillierten Klimakarten für Gebirgsregionen. [w:] *Mesoklima im Umweltkomplex*. Brno, s. 67-84, Geografický Ústav CSAV. *Studia geographica*, 26, 1972.
48. A method of determining the influence of mountain glaciers on the climate. *Arctic and Alpine Research*, r. 5, nr 3, s. 183-186, 1973.
49. Klimat aglomeracji krakowskiej. [w:] *Problematyka środowiska aglomeracji krakowskiej*. *Zeszyty Naukowe AGH*, nr 361, *Sozologia i Sozotechnika*, z. 1, 1974.
50. Klimat Krakowa. *Folia Geographica. Series Geographica-Physica*, t. 8, s. 45-102, 1974.
51. Piętra klimatyczne Tatr. *Czasopismo Geograficzne*, t. 45, z. 1, s. 75-94, 1974.
52. Mapa okresu bezprzymrozkowego jako podstawa oceny agroekologicznej terenów górskich (na przykładzie Beskidu Niskiego). [w:] *XIII Ogólnopolski Zjazd PTG*, Łódź, s. 78-82, 1975 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
53. Metoda określenia warunków klimatycznych w górach dla potrzeb planowania przestrzennego. *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, z. 162, s. 507-513, 1975.
54. Przyczynek do metod konstruowania szczegółowych map klimatycznych terenów górskich i wyżynnych. *Zeszyty Naukowe UJ*, nr 414, *Prace Geograficzne*, z. 41, s. 7-35, 1975 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
55. The methods of constructing climatic maps of various scales for mountainous and upland territories, exemplified by the maps prepared for Southern Poland. *Geographia Polonica*, nr 31, s. 163-187, 1975 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
56. A method of the characteristics of the highland and mountain climate in the macro-, meso- and microscales exemplified by data from southern Poland. *Zeszyty Naukowe UJ*, *Prace Geograficzne*, z. 45, 1976 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
57. An attempt at the application of the frostless period as a guiding criterion in the typology of mesoclimatic conditions in the mountains. *Geographia Polonica*, nr 33, s. 73-85, 1976 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
58. Charakterystyka stosunków termicznych obszarów górskich z punktu widzenia warunków wegetacji roślin uprawnych. *Folia Geographica. Series Geographica-Physica*, t. 10, s. 3-30, 1976 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
59. Stosunki termiczno-wilgotnościowe Góry Chełmowej w Świętokrzyskim Parku Narodowym. *Ochrona Przyrody*, nr 41, s. 355-380, 1976 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Zygmuntem Oleckim).
60. The method of characterizing the climate of the mountains and uplands in the macro- meso- and microscale (Exemplified by southern Poland). *Zeszyty Naukowe UJ*, nr 438, *Prace Geograficzne*, z. 43, s. 83-102, 1976 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
61. Stosunki termiczne Beskidu Niskiego (Metoda charakterystyki reżimu termicznego gór). *Prace Geograficzne IGiPZ PAN*, nr 123, s. 1-101, 1977 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
62. Charakterystyka stosunków klimatycznych w warunkach rzeźby wyżynnej i gór niskich jako podstawa do sporządzania map mezoklimatycznych. *Zeszyty Naukowe UJ*, nr 481, *Prace Geograficzne*, z. 45 s. 55-85, 1978 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
63. Ekstremalne zjawiska termiczne w Beskidzie Niskim i ich wpływ na wegetację roślin. *Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich*, z. 19, s. 113-133, 1978 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
64. W sprawie sposobu charakteryzowania stosunków termicznych gór (na przykładzie Tatr). *Folia Geographica. Series Geographica-Physica*, t. 11, s. 51-59, 1978.
65. Zur Charakteristik der thermischen Verhältnisse in den Berggebieten vom Standpunkt der Vegetationsbedürfnisse der Kulturpflanzen, 15. *Internationale Tagung für Alpine Meteorologie*, Grindelwald 19-23

- September 1978, [w:] Veröffentlichungen der schweizerischen Meteorologischen Zentralanstalt, 40, 108-112, 1978 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
66. Mapa klimatyczna. [w:] Atlas miejskiego województwa krakowskiego, PAN i Urząd miasta Krakowa, Kraków, 1979.
 67. Mapa klimatyczno-bonitacyjna. [w:] Atlas miejskiego województwa krakowskiego, PAN i Urząd miasta Krakowa, Kraków 1979, (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Obrębską-Starkłową).
 68. O zróżnicowaniu stosunków termicznych w dorzeczu górnej Wisły. Folia Geographica. Series Geographica-Physica, t. 12, s. 67-82, 1979 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
 69. Plansza Klimat. [w:] Atlas miejskiego województwa krakowskiego, PAN i Urząd miasta Krakowa, Kraków 1979.
 70. Radiacyjne cechy klimatu na Pogórzu Wielickim. Zeszyty Naukowe UJ, nr 553, Prace Geograficzne, z. 49, s. 1-102, 1979 (wspólnie z Zygmuntem Oleckim i Danutą Rauczyńską-Olecką).
 71. Współpraca Uniwersytetu Jagiellońskiego z zagranicą. Życie Szkoły Wyższej, nr 7/8, s.3-10, 1979.
 72. Mapa okresu bezprzymrozkowego jako podstawa oceny agroekologicznej terenów górskich, Acta Universitatis Lodzianis, Zeszyty Naukowe UŁ, seria II, t. 28, s. 29-38, 1980 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
 73. O prawidłowościach piętrowego zróżnicowania stosunków klimatycznych w Sudetach. Roczniki naukowo-dydaktyczne WSP Kraków, z. 71, Prace Geograficzne, r. 8, s.167-201, 1980 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Obrębską-Starkłową).
 74. The value of fix-time interval air temperature data in the evaluation of mesoclimatic conditions, Geographia Polonica, t. 43, s. 35-48, 1980 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
 75. Wpływ krakowskiej aglomeracji miejsko-przemysłowej na promieniowanie słoneczne dochodzące do powierzchni Ziemi. Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne, z. 51, s. 7-73, 1980 (wspólnie z Barbarą Leśniak, Zygmuntem Oleckim i Danutą Rauczyńską-Olecką).
 76. Analyse und Bonitierung der klimatischen Verhältnisse im Gebirge für raumplanerische Zwecke, dargestellt am Beispiel der polnischen Karpaten. Petermanns Geographische Mitteilungen, 1, s. 31-38, 1981 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
 77. Wpływ różnowskiego zbiornika wodnego na mezoklimat. Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich, z. 21, s. 5-36, 1981 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem, Barbarą Obrębską-Starkłową, Zygmuntem Oleckim i Danutą Rauczyńską-Olecką).
 78. Main features of the meso- and microclimate. [w:] Mongolian dry steppe geosystems a case study of Gurvan Turuu Area. Results of the Polish-Mongolian Physico-Geographical Expedition. Vol. III. Ed. by K. Klimek and A. Breymeyer. Prace Geograficzne IGiPZ PAN, Special Issue 2, s.26-37, 1983 (wspólnie z Leszkiem Kowanezem i Zygmuntem Oleckim).
 79. Wpływ pogody na warunki eksploatacji dróg w górach na przykładzie trasy Kraków-Zakopane-Łysa Polana. [w:] Materiały Zjazdu Geografów Polskich. Toruń, s. 159-160, 1983 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem, Alicją Grzyborowską, Barbarą Leśniak, Barbarą Obrębską-Starkłową, Romanem Suchankiem).
 80. A method of characterizing the thermal relations in mountainous areas (the Lower Beskid range in the Polish Carpathians as example), GeoJournal, v. 8, no 3, s. 251-257, 1984 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
 81. Stosunki klimatyczno-botaniczne obszaru Podhala. Zeszyty Naukowe UJ, nr 684, Prace Geograficzne, z. 58, s. 7-35, 1984 (wspólnie z Barbarą Leśniak i Danutą Rauczyńską-Olecką).
 82. Zróżnicowanie całkowitego promieniowania słonecznego na obszarze Karpat. Zeszyty Naukowe UJ, nr 684, Prace Geograficzne z. 58, s. 49-63, 1984 (wspólnie z Zygmuntem Oleckim).
 83. Plansza Klimat II. [w:] Atlas Tatrzańskiego Parku Narodowego, Wyd. Tatrzański Park Narodowy i Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, Zakopane-Kraków, 1985 (wspólnie z Barbarą Leśniak i Zygmuntem Oleckim).
 84. Results of studies of the climatological station of the Jagiellonian University in Cracow. Hess Mieczysław (ed.). Zeszyty Naukowe UJ, nr 836, Prace Geograficzne, z. 69, s. 1-394, 1986.

85. Metoda kartograficznego przedstawiania stosunków klimatycznych w górach dla potrzeb planowania przestrzennego. [w:] Materiały Ogólnopolskiej Konferencji Kartograficznej, t.13, 5-6 IX 1987, Kraków, s. 29-40, 1987 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
86. Klima und die Lufthygiene (am Beispiel der Zeniraldeponie Emscherbruch im Ruhrgebiet (Wpływ hałdy wysypiskowej na klimat i higienę powietrza (na przykładzie centralnego wysypiska Emscherbruch w Zagłębiu Ruhry). Zeszyty Naukowe UJ, nr 845, Prace Geograficzne, z. 71, s. 7-35, 1988.
87. Methodische Untersuchungen über das Klima im Gebirgsgelände unter dem Gesichtspunkt der Bedürfnisse des Straßenverkehrs, Zeitschrift für Meteorologie, v. 38, no 3, s. 121-137, 1988 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową, Tadeuszem Niedźwiedziem, Barbarą Leśniak i Janiną Trepiańską).
88. Plansze Klimat I i Klimat II. [w:] Atlas miasta Krakowa, PPWK Warszawa-Wrocław, Kraków, 1988 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem, Barbarą Obrębską-Starkłową, Zygmuntem Oleckim i Janiną Trepiańską).
89. Über die möglichen klimatischen und ökologischen Folgen eines Nuklearkrieges. Pro pace mundi, 3, Die Verantwortung der Wissenschaftler für die Erhaltung des Friedens, Friedrich-Schiller-Universität, Jena, s. 109-118, 1988.
90. About the vertical climatic zones in the Polish Carpathians. [w:] Les recherches géographiques dans le Massif Central et dans les Carpates Polonaises. Zeszyty Naukowe UJ, nr 929, Prace Geograficzne, z. 76, 1989.
91. Bioclimatic relationships in the area of the Cracow agglomeration. Bochumer Geographische Hefte, no 51, Ferdinand Schöningh, Paderborn, s. 10-47, 1989 (wspólnie z Barbarą Obrębską-Starkłową i Tadeuszem Niedźwiedziem).
92. Bioklimat Krakowa. Zeszyty Naukowe UJ, nr 912, Prace Geograficzne, z. 73 (Warunki klimatyczno-bonitacyjne Krakowa), s. 7-57, 1989 (wspólnie z Tadeuszem Niedźwiedziem i Barbarą Obrębską-Starkłową).
93. Niektóre zagadnienia klimatu miasta Krakowa. Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych PAN Kraków, 32, z.2, s. 355-357, 1988 (wspólnie z Zygmuntem Oleckim).
94. Niektóre aspekty klimatu miasta Krakowa i możliwości jego poprawy. [w:] Klęska ekologiczna Krakowa. Przyczyny. Teraźniejszość. Perspektywy ekorozwoju miasta. Prace Naukowe Polskiego Klubu Ekologicznego Okręgu Małopolska, nr 5, s. 141-154, 1990 (wspólnie z Zygmuntem Oleckim).
95. Uwagi o możliwych następstwach klimatycznych i ekologicznych wojny nuklearnej i trudności ich przewidywania. Zeszyty Naukowe UJ, nr 939, Prace Geograficzne, z. 77, s. 7-28, 1990.
96. Wpływ zanieczyszczenia powietrza na stosunki radiacyjne w Krakowie. Zeszyty Naukowe UJ, nr 939, Prace Geograficzne, z. 77, s. 29-43, 1990.
97. Wpływ hałd i wysypisk na klimat miejscowy na przykładzie doliny Emscher w Zagłębiu Ruhry. [w:] Współczesne badania topoklimatyczne. Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 1213, Prace Instytutu Geograficznego. Seria A: Geografia Fizyczna, nr 5, s. 61-68, 1991.

Dorota Matuszko

Na podstawie:

Bibliografia Geografii Polskiej 1958-1993, IGiPZ PAN, Warszawa.

Jackowski A., Krzemień K., Sołjan I. (red.), 2018, Geografowie polscy. Słownik biograficzny, tom 1-3, IGiPZ UJ, Kraków.

Obrębska-Starkłowa B., Olecki Z., Trepiańska J., 1994, Mieczysław T. Hess (1931-1983) – wspomnienie pośmiertne. Przegląd Geofizyczny, r. 39, z. 1, s. 90-94.

Obrębska-Starkłowa B., Olecki Z., Trepiańska J., 1994, Mieczysław T. Hess 1931-1983. Przegląd Geograficzny, t. 66, z.1-2, s. 223-227.

Życiorys Mieczysława Hessa (<http://www.klimat.geo.uj.edu.pl/strony/historia/hess/hess.htm>)